

V2000-139 28.11.2000

Konkurranseloven §§ 3-9 og 3-3 - dispensasjon til markedsdeling - Smedvig Offshore AS og Schlumberger Oilfield Services

Sammendrag:

Smedvig Offshore AS og Schlumberger Oilfield Services har inngått en avtale om samarbeid vedrørende levering av slickline- og wirelinetjenester som innebærer markedsdeling i strid med konkurranselovens forbud. Dispensasjon ble gitt fordi det ble lagt til grunn at samarbeidet generer effektivitetsgevinster som mer enn oppveier effektivitetstapet av redusert konkurranse i markedene for slickline- og wirelinetjenester.

Vi viser til brev av 8. juni 2000 fra Smedvig Offshore AS (Smedvig) med søknad om dispensasjon fra konkurranseloven (krrl) § 3-3 til å samarbeide med Schlumberger Oilfield Services (Schlumberger) om levering av slickline- og wirelinetjenester i henhold til avtale av 11. mai 1999, samt senere korrespondanse, senest brev fra Schlumberger av 14. september 2000.

Sakens bakgrunn

Schlumberger Ltd. er et internasjonalt selskap som selger teknisk utstyr og tjenester innenfor en rekke virksomhetsområder, blant annet ulik offshorevirksomhet. Schlumberger Oilfield Services er et datterselskap som er leverandør av forskjellige varer og tjenester i olje- og offshorebransjen.

Smedvig Offshore AS er et selskap som tilbyr ulike boretjenester i forbindelse med leting etter olje og gass. Smedvig driver dessuten med konstruksjon og vedlikehold av brønner.

Smedvig og Schlumberger inngikk i 1994 en avtale om samarbeid ved levering av såkalte slickline- og wirelinetjenester på den norske kontinentalsokkelen. Denne avtalen ble 11. mai 1999 erstattet av en ny samarbeidsavtale som i hovedsak er lik avtalen fra 1994.

Slickline- og wirelinetjenester er to beslektede tjenestearter og brukes i forbindelse med borevirksomhet offshore. Slickline er en wire som benyttes ved vedlikehold av en oljebrønn for å overføre mekanisk kraft fra overflaten til et verktøy i brønnen. Wireline er en wire som overfører elektroniske signaler og brukes til å formidle data om områdene i og utenfor brønnen.

Det brukes identisk utstyr og teknikk for å komme inn og ut av brønnene ved begge typer tjenester. Det er derfor vanlig at slickline- og wirelinetjenester bestilles samlet når brønner under havflaten skal vedlikeholdes (brønnservice).

Samarbeidsavtalen går i hovedsak ut på at selskapene selger en felles brønnservicepakke der Smedvig leverer slicklinetjenestene og Schlumberger leverer wirelinetjenestene. Partene forplikter seg i avtalen dessuten til å ikke etablere konkurrerende virksomhet innenfor områdene som omfattes av avtalen.

Selskapene ble gitt dispensasjon fra forbudet mot markedsdeling til å inngå ovennevnte samarbeid i

vedtak av 6. mai 1994. Dispensasjonen varte i 5 år og gikk ut 1. juni 1999.

Smedvig og Schlumberger har i søknad til Konkurransetilsynet av henholdsvis 8. juni 2000 og 14. september 2000 søkt om fornyet dispensasjon til inngå avtale om markedsdeling. I søknadene begrunner partene samarbeidet med at det bidrar til mer effektive og kostnadsbesparende løsninger enn dersom selskapene hadde måttet operere uavhengig av hverandre. Partene påpeker også at denne typen samarbeid er vanlig innenfor dette virksomhetsområdet.

Forholdet til konkurranselovens forbudsbestemmelser

Krrl § 3-3 første ledd forbyr at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke til markedsdeling i form av områdedeling, kundedeling, kvotefordeling, spesialisering eller kvantumsbegrensning.

En typisk markedsdelingsavtale innebærer at to eller flere konkurrenter gjennom avtale oppnår gjensidig beskyttelse mot konkurranse fra hverandre i sine respektive markeder.

Både Smedvig og Schlumberger har tidligere prøvd å etablere seg som leverandør av både slickline- og wiretjenester, men har senere valgt å spesialisere seg på ett av tjenesteområdene. Gjennom klausuler i avtalen som forbyr partene å operere eller investere i den andre partens spesialiseringsområde, oppnår de gjensidig beskyttelse mot konkurranse fra hverandre i sine respektive markeder. Avtalen er derfor egnet til å påvirke konkurransen i markedet for slickline- og wirelinetjenester.

Samarbeidet omfattes derfor av forbudet mot markedsdeling i krrl § 3-3.

Det kan med hjemmel i krrl § 3-9 gis dispensasjon fra forbudet i § 3-3 dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

Om vilkårene for dispensasjon er oppfylt må avgjøres ut fra en konkret vurdering av hvordan de aktuelle konkurransereguleringene påvirker forholdene i det marked som blir berørt (det relevante marked).

Det relevante marked

Nedenfor avgrenses først hvilke produktmarkeder som blir påvirket, deretter avgrenses de relevante geografiske markedene for hvert produktmarked.

Det relevante produktmarked omfatter alle varer og/eller tjenester som etter brukerens oppfatning er innbyrdes substituerbare ut fra egenskaper, pris og bruksområde.

Slickline- og wirelinetjenester er som nevnt tjenester som benyttes når mekanisk kraft eller elektroniske signaler skal overføres mellom en oljebrønn og overflaten. Tjenestene finnes i ulike varianter som

tilfredsstillende ulike behov hos kunden. Når en aktør har teknologi til å overføre enten mekanisk kraft (slicklinetjenster) eller elektroniske signaler (wirelinetjenster) fra en oljebrønn til overflaten, vil vedkommende som regel kunne levere ulike typer slickline- eller wirelinetjenester uten for store ekstrakostnader. I tillegg vil etterspørerne av de forskjellige tjenestene stort sett være de samme. Dette gjør markedsforholdene for ulike varianter av slickline- og wirelinetjenester relativt like og det er derfor etter tilsynets vurdering hensiktsmessig å behandle alle samlet i denne saken. De relevante produktmarkedene avgrenses derfor til slicklinetjenester og wirelinetjenester.

Det relevante geografiske marked omfatter det området hvor etterspørerne av varer og/eller tjenester i det relevante marked foretar sine innkjøp.

Vedlikehold av maritime oljebrønner utføres flere steder i verden som Mexicogulften, Persiagulften og Nordsjøen. I følge partene er det forskjeller i kravene som stilles til helse, miljø og sikkerhet (HMS) i arbeid som utføres på den norske kontinentalsokkelen i forhold til kravene som stilles i andre områder der det utvinnes olje og gass. Forskjellene gir seg blant annet utslag i at arbeidskraft og utstyr som brukes til utvinning av olje og gass på den norske kontinentalsokkelen vanligvis er dyrere enn arbeidskraft og utstyr som blir benyttet andre steder i verden. Dette kan tilsi at slickline- og wirelinetjenester levert til den norske kontinentalsokkelen utgjør et eget geografisk marked, noe som legges til grunn for dispensasjonsvurderingen i denne saken uten at Konkurransetilsynet tar endelig stilling til spørsmålet. Dersom markedet gis en videre avgrensning, reduseres den konkurransemessige betydningen av samarbeidet.

Konkurransetilsynets vurdering

Markedene for slickline- og wirelinetjenester er preget av få aktører både på tilbuds- og etterspørselssiden. Ved siden av Smedvig er det kun Maritime Wellservice som selger slicklinetjenester på den norske kontinentalsokkelen. I markedet for wirelinetjenester finnes det i tillegg til Schlumberger to, tre andre leverandører. Disse aktørene konkurrerer i begge markedene om i alt sju kunder som er oljeselskapene Norsk Hydro, Statoil, Shell, ESSO, Phillips BP og Total Fina Elf. Etterspørerne av slickline- og wirelinetjenester er følgelig få og store, og Konkurransetilsynet legger derfor til grunn at Smedvig/Schlumberger sannsynligvis ikke kan utnytte markedsrett selv om de har relativt høye markedsandeler på norsk sokkel.

Etter det Konkurransetilsynet kjenner til, etterspør oljeselskapene hovedsakelig kontrakter med leverandører som forestår et bredt spekter av vedlikeholdstjenester. Det er grunn til å anta at Smedvig, som en relativt liten aktør, ville hatt problemer med å nå opp i konkurransen om slike kontrakter uten samarbeid med andre aktører.

I og med at det brukes identisk utstyr og teknikk for å komme inn og ut av brønnene kan selskapene redusere arbeids-, vedlikeholds- og investeringskostnader ved å samordne leveranser av slickline- og wirelinetjenester. Konkurransetilsynet legger derfor til grunn at samarbeidet gir betydelige kostnadsbesparelser.

På bakgrunn av ovennevnte er det grunn til å anta at effektivitetsgevinstene som følge av samarbeidet er større enn effektivitetstapet som følge av redusert konkurranse. Konkurransetilsynet har derfor med

hjemmel i krrl § 3-9 b) fattet følgende vedtak:

Schlumberger Oilfield Services og Smedvig Offshore AS gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-3 til spesialisering i forbindelse med salg av slickline- og wirelinetjenester.

Dispensasjonen gjelder til 1. desember 2005.

Konkurransetilsynet kan trekke tilbake dispensasjonen før utløpsdato dersom forutsetningene for dispensasjon ikke lenger er til stede, jf. konkurranseloven § 3-9 tredje ledd.

For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Likelydende brev er sendt til Schlumberger.

[til toppen](#)